

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADULUI

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINESCU 16

APARE DUMINECA

Redactor:
Pr. Demian Tudor

ARTĂ ȘI RELIGIE

Religia și arta sunt două probe care dovedesc natura spirituală a destinului omenesc.

Din raportul care se naște între sufletul omenesc și între ordinea existenței și planul realității — în cuprinsul cărora este viața — rezultă arta și religia.

Religia face parte din lumea realului și, ea există și în sufletului omenesc, fără să fie însă, o creație a spiritului uman, cum s'a afirmat (L. Blaga: „Religie și spirit“). Asupra artei s'a spus că ea ar fi nu numai o strictă și exclusivă creație a spiritului omenesc, ci că ar face parte din lumea irealului — ca și visul.

Credința, în suflet, este organul realului. Ea îndeplinește funcțiunea de cunoaștere și trăire a adevărului religios și transcendental. Imaginația este organul irealului. Ea îndeplinește funcțiunea de plămuire a frumuseții artistice. Atât credința cât și imaginația sunt secundate de inteligență. Din secundarea credinței de către inteligență rezultă dogmele; din secundarea imaginației de către inteligență rezultă opera de artă.

Dacă este însă cu totul adevărat ceea ce susține doctrina creștină despre credință și adevărul religios, nu este cu totul adevărat ceea ce susține doctrina mistică (necreștină) despre imaginație și frumusețea artistică.

„Credința religioasă nu e de ordin uman și naturală, ci e de ordin divin și supranaturală; credința este o grație dumnezeiescă, un dar, o înstăpânire a sufletului bine dispus în această direcție, o stare ce aderă la Revelația lui Dumnezeu“ (Mircea Florian: „Misticism și credință“, pag. 186).

Iată considerațiunile juste pe care le face Dl Mircea Florian și asupra artei.

„Modalitatea cea mai răspândită a irealului, în afară de vis, este arta. Și tocmai lipsa unei drepte aprecieri a irealului în artă se învederează în împrejurarea că artisticul („frumosul“) a fost adesea transpus în realitatea metafizică. Arta ar fi un mod de revelare a Absolutului. Însă arta nu e nici o exclusivă așezare în lumea visului, în ordinea irealului. Așa ceva nu e cu puțință — omul nu se poate des-

face cu totul de planul realității. Magia artei stă în împletirea unică, în simbioza incomparabilă, a realității sensibile (sunet, colori etc.) și a irealului evocat și pururea însuflețit“ (pag. 22).

Religia este un legământ, o angajare a Ființei divine față de ființele umane, din motive providențiale; și un legământ, o angajare a persoanelor omenesti față de Persoanele divine, din motive existențiale. Religia este „o relație între două conștiințe, o comunitate“ între Dumnezeu și om.

Vorbind despre religie, înțelegem creștinismul. „Creștinismul este esențial orientat istoric, are o referință la viața socială, însă istoria este, pentru el, numai condiția neapărată a Revelației, nu și conținutul acesteia. Revelația însăși, în conținutul ei, are o semnificație supraistorică, eternă. Evanghelia este supratemporală. Astfel se desvăluie în creștinism o trăsătură esențială a religiei în genere: unirea a ceea ce se cheamă, printr'o metaforă spațială născătoare de erori, transcendent și immanent, a ceea ce e dincolo de noi și de lume și a ceea ce se manifestă în noi, sau, mai exact, transpus în limbajul timpului, unirea Eternului cu Temporalul“ (M. Florian op. cit. pag. 194).

Considerăm că și arta are o situație deosebită și o importanță specială în viața omenească.

Arta se naște în spiritul omului din formele ideale ale lumii și din fondul real și misterios al vieții. Arta este o stare estetică a unei puteri misterioase. Este un act de trăire în ordine spirituală. Arta e în primul rând, realitate — ca spiritul și ca natura. Însă atât realitate.

„Creație artistică — în desfășurarea procesului ei — e o opoziție în fața realității prezente. Arta e o atitudine în fața vieții. Uneori se tinde la creierea unei armonii printr'o adeziune finală la formele existenței; dar, mai totdeauna, e o negare a realității obicinuite, pentru o construcție nouă, originală și autentică. În-aceasta constă însăși valoarea ei creatoare“ (Mircea Mancaș: „Opinii estetice și literare“, pag. 68).

Religia este o serie de acte de revelare; arta este o serie de acte de relevare.

În religie se revelează transcendențialul divin; în artă se relevă imanențialul uman.

În religie, transcendențialul și eternul coboară spre imanențial și temporal; în artă, imanențialul și temporalul urcă spre transcendențial și vecinic.

În religie, „credința hotărăște ceea ce poate fi știut ca adevărat”; în artă, imaginația alege ceea ce poate fi știut ca frumos.

Imaginația poate alege pentru artă și ceea ce e frumos în credință; credința însă nu poate alege pentru religie ceea ce e adevărat în imaginație...

Religia postulează adevărul; arta sugerează frumusețea.

Atât religia cât și arta sunt moduri de trăire și cunoaștere, însă pe „tărâmurile diverse ale realului”. Obiectul credinței îl formează lumea supranaturală, care poate fi și crezută și știută — în parte; obiectul artei îl formează lumea naturală în înfățișare estetică.

Religia este măsura cea mai înaltă de a înțelege; arta este măsura cea mai înaltă de a exprima. De aceea, operele cele mai strălucite sunt acelea ale artiștilor credincioși.

Arta și religia se armonizează în creație. Acolo e și frumosul și adevărul ca *real* intuitiv: religia gastează, arta manifestează. Arta exprimă frumusețea adevărului pe care-l poartă în sine religia. — Adevărul e *întâiu*. Frumusețea, în sine, e adevăr. Ea însă este modalitatea în care se arată el. Vecinicul se arată necuprins și neschimbat.

Religia, ca raport al transcendenței divine cu imanențiala umană, luminează existența acesteia din urmă; arta — îi încălzește trăirea.

Adevărul religiei însă, trece dincolo de puterea înțelegerii totale a omului; iar frumosul din artă, — dincolo de puterea de simțire. Angajamentul pe care îl face omul, atât în artă cât și în religie, este față de aceeași realitate misterioasă și are — acest angajament, — aceeași căldură. Misterul se verifică în amândouă, — însă prin altceva: prin iubire, în religie; prin suferință, în artă. Arta, — cum spune apologetul rus, Svetlov, ne arată imaginea raiului pierdut; religia — drumul spre el.

Religia și arta sunt și funcții culturale ale omului, fiindcă obiectele spre care orientează ele au baze axiologice. Ele nu se confundă una cu alta, deși au comun adevărul și frumosul. Le interesează aceleași valori, dar nu sunt părtașe la ele în aceeași măsură. Valoarea proprie religiei este adevărul; aceea proprie artei este frumusețea. Sau, mai bine zis, ele sunt valorile care le nimbează. Își însușește, însă, și religia, măcar în aceeași măsură din frumusețe, în care își însușește arta din adevăr. Sau mai bine zis, cunosc, atât religia cât și arta, pe lângă atributul realității

misterioase, pentru care își arată ele predilecția, și din celălalt un grad oarecare. Aceasta le deosebește pe una de alta, dar le și aseamănă într-o măsură anumită. — În ceea ce îl privește pe om, ele mai au o asemănare: atât arta cât și religia exaltă interiorul și pregătesc dăruirea persoanei.

Atât în artă cât și în religie, „Spiritul infinit este în relație cu cel finit și prin aceasta el și acționează asupra lucrurilor.” Ele amândouă poartă „marca realității”.

În religie sunt reale și funcția de cunoaștere și funcția de creație. Funcția creație face din ele mijloace de educație. Ele stărnesc elanul inimii, crează viață și înalță conștiințele. — Religia deține funcția realizării de sine a omului, prin mijloace divine; iar arta deține funcția realizării de sine, prin mijloace umane. „.....religia are la bază principiul conservării tuturor valorilor umane, că în credințe sunt concentrate valorile și raportate la real prin sentimentul vieții.....” (Harold Höffding. Cit. după M. Florian, op. cit. pag. 251).

Religia satisface necesitatea omenească de primul ordin, dând vieții conținut spiritual și moral; arta — dând cantității lumii o expresie calitativă.

Religia descoperă realul; arta exprimă posibilul. Religia fixează normele morale; arta, cadrele estetice. De aceea, religia însemnează un belșug față de viață; iar arta, un belșug față de lume.

În religie este real spiritul, în artă freacăntul lui.

În religie, adevărul, în artă, frumusețea, „devin un atribut, un predicat” al realității.

„Și religiunea și arta au ca ultimă țintă a aspirației lor absolutul, dumnezeirea, pe care religiunea și-l reprezintă ca adevărul, bunătatea, dreptatea, sfîntenia desăvârșită, iar arta ca frumusețea ideală, absolută.” (I. P. S. S. Irineu, Mitropolitul Moldovei și Sucevei: „Teologia luptătoare”, pag. 34).

Arta și religia cuprind spiritualul: Arta cuprinde și exprimă idealul; religia cuprinde și exprimă realitatea. Dar, arta, deși exprimă forme ale lumii, adăncește viața; iar religia, deși exprimă esențe ale vieții, conturează lumea.

„Arta nu e un studiu al realității pozitive, e o căutare a adevărului ideal” (E. Tailler: „George Sand”, în Biblioteca „Minerva”, pag. 8).

Posibilitatea de a apropia, oarecum, viața și lumea, sau mai bine zis, de a le valorifica împreună, în artă și în religie, o are sufletul omeneascănt. El face un efort de a trăi și realiza valori în cuprinsul lumii și al vieții.

„Noi credem că acea valoare este valoarea *empatică*, valoarea produsă prin *Einfühlung*. Vom înceerca a dovedi aceasta. E știut din experiență că simț frumosul acei oameni, care au o mare excitabilitate psihică, care au mai multă mobilitate sufletească, care pot ieși din propria lor stare sufletească momentană și pot iradia viața lor asupra altor lucruri.

Cine n'a simțit, fiind înaintea unui peisaj frumos, că se depersonalizează întrucâtva, că ceva din sufletul său a trecut în lucrurile înconjurătoare? Așa se explică poate tendința scriitorilor de a face imagini, comparații umanizate. Este deci un transfert psihic, de aceea omul transmite lucrurilor ceva din sufletul său. Ba chiar sunt unele firi, unii oameni, care vor să vadă viața concretizată. De pildă: sunt unii oameni a căror plăcere estetică — în admirația unui peisaj — e cu mult mai mare atunci când văd alți oameni în acel peisaj sau când văd acolo animale. Noi căutăm în artă *viața*, pentru că punem în ea ceva din viața noastră. Tot așa într'un tablou — în pictură — noi căutăm expresiuni ale vieții psihice. De ce ne plac portretele lui Rembrandt? Desigur pentru că ele exprimă viața. Bătrânii lui Rembrandt exprimă „un maximum de viață trăită” cum zice Simmel. Dar în muzică? Diferitele sunete joase, înalte, nu exprimă ele sentimente de tristețe, de veselie? Nu exprimă ele viața noastră? Oare muzica lui Wagner nu este ea fermecătoare tocmai pentru că este expresia dramelor sufletești? Noi găsim și simțim frumosul acolo unde putem transpune mai bine și mai mult din sufletul nostru. Această proiectare a sufletului nostru în altceva este empatia — e Einfühlung-ul cum i-a zis Lipps. Empatia e o proiecțiune a activității noastre în obiectul estetic. Când conținutul nostru sufletește au fost proiectate în obiecte, atunci le animează pe acestea” (Petre Andrei: „Filozofia valorii, p. 213-214).

Cam în acelaș fel în care lumea, ca obiect estetic, devine o realitate construită de subiect, (de sufletul artistului) și adâncește viața (prin și în subiect), se concretizează și viața în religie, pentru a contura lumea cu lumină spirituală. Nici religia nu e un studiu al realității pozitive (empirice), e o căutare a adevărului absolut. O trăire în el. „Religia este comuniunea filială de iubire sfântă dintre Dumnezeu și om, trăită în lăuntru înimii și manifestată în afară prin credință, cult și fapte bune”. (Pr. Dr. Ilarion V. Felea: „Religia iubirii”, pag. 3).

Prin religie se cunosc toate adevărurile vieții. Ea pleacă dela absolut și etern, dela spiritual și transcendent, dela divin și sacru, „pentru a satisface trebuințele sufletești” ale omului. „Omul caută să dea un sens vieții sale, ca individ, universului ca tot și ultima valoare, cari explică, că totul este Dumnezeu, valoarea transcendentă. E adevărat însă că în căutarea acestui sens al vieții și al lumii omul este călăuzit mai mult de sentiment de cât de rațiune. De aceea religia este, cum observă Richter, „un sentiment al vieții și al lumii, nu o cunoștință”. Religia caută deci mai mult să aprecieze realitatea, viața, prin raportarea la valoarea supremă, decât să o explice. Pentru religie realitatea empirică nu este altceva decât o parte de valoare sau chiar non-valoare. Într'adevăr, în sentimentul religios noi simțim în mod imediat valoarea, căci transcendentul se impune spiritului nu numai prin infinit și incognoscibil ci și prin însușiri de valoare, prin o măreție extraordinară, care ne face să atribuim chiar atribute reale de valoare unui postulat.

În ideia de Dumnezeu avem contopite reprezentări timologice, reprezentarea *valorii binelui și răului*, care sunt neapărat legate de sentimente. Din unirea acestor două reprezentări de valori rezultă o *sinteză concludentă* și anume ideea unei puteri stăpânitoare a vieții, care îmbracă forma de *sprit sau Dumnezeu*” (Petre Andrei Op. cit. pag. 224).

În religie, certitudinea urmează necesității simțite și gradului de sinceritate cu care este căutat adevărul. Situația aceasta condiționează cunoașterea adevărului vieții, în religie. Ea capătă o valoare efectivă prin confruntarea cu realitatea.

Trăirea este o metodă de cunoaștere. Necesitatea — o probă a adevărului...

Intuiția adâncă pe care o cere religia dă sufletului direcția către marele adevăr. Religia pune adevărul în legătură vie cu omul și „dă o augustă precădere realului”, intern.

GH. MOȚIU

Tațian Asirianul și Vechiul Testament

Cred că n'ar fi lipsită de interes cunoașterea atitudinii părinților bisericești și a scriitorilor creștini din primul period, față de învățătura Vechiului Testament, mai ales prin faptul că ei au trăit în timpurile când, după moartea Sfinților Apostoli, Legea Nouă, tindea tot mai imperios să se impună și suprapună celei Vechi, încă vie în conștiința atât a celor de origine iudaică, cât și a altora cari, printr'un concurs de împrejurări, au luat contact direct cu aceste scrieri, pe când erau încă păgâni, reușindu-se astfel să se pună în adevărata sa lumină Legea, descoperită de Dumnezeu, prin Moise și Profeti și raportul ei cu Legea cea Nouă, revelată de însuși Dumnezeu-Fiul.

Tațian Asirianul, discipolul Sfântului Iustin Martirul și Filosoful, o fire profund originală, a avut, în unele chestiuni, păreri și învățături nu tocmai în concordanță cu cele ale Sfinților Părinți, intrate azi, în patrimoniul tradiției Bisericii Ortodoxe.

Viața sbuciumată a acestui scriitor vecinic nemulțumit, vecinic în căutare a ceva nou, original, care să-i satisfacă impetuoasa sete de cunoaștere, este prea puțin cunoscută.

Până la martirajul Sfântului Iustin, cât timp a stat sub influența covârșitoare a uriașei personalități a dascălului său, Tațian, cu tot neastâmpărul său, nu s'a abătut cu nimic dela ortodoxismul acestuia.

Când s'a emancipat de sub tutelă, prin moartea maestrului, dorința sa de a evada din comun, l-a făcut să descopere și să propage învățături eretice, situându-se, prin acest fapt, între întemeietorii ereziilor gnostice din acest period.

Este de remarcă că niciunul dintre părinții și scriitorii bisericești nu s'au evidențiat printr'o râvnă atât de mare în depășirea celor existente, prin elaborarea și lansarea de noi teorii și ipoteze, ca Tațian. El a ținut, cu orice preț, să se situeze mai presus de mediocritate, și în acest scop nu s'a dat în lături nici chiar dela primejdia de a cădea în erezie.

În ceea ce privește atitudinea sa față de Sfânta Scriptură a Vechiului Testament, deși maestrul său identifică Dumnezeu creștin cu cel iudaic, Tațian, dela început, după cum remarcă Cl. Alexandrinul, pune originea Vechiului Testament, în seama „altui Dumnezeu“ (cf. I. I. Popescu-Piscu: Tațian Asirianul, Fragmente și Mărturii p. 133, R.-Vâlcii, 1936), când într'una din operele sale, interpretând cuvintele Apostolului Pavel dela Romani VII, 2, cu toate că admite că „bărbatul vechiu“ este „Legea“, iar „cel nou“, „Evanghelia“, mai apoi răstoarnă „Legea“, ca fiind „a altui Dumnezeu“.

Tot Clement Alexandrinul, scrie contra lui Tațian în chestiunea expresiei „fiat“. (ebraicul din „iehi“ imperativul pers. III sing. dela „haiah“) din Geneză, deoarece acesta susținea că este vorba de o dorință a lui Dumnezeu, nu de o poruncă, punându-i întrebarea: „...dacă Dumnezeu își exprimă doar dorințele cum stăm cu cuvintele: „Eu sunt Dumnezeu și afară de mine altul nu este“ (Exod XX, 2—3).

Aceasta l-a scandalizat și pe Origen (De Oratione,) care scrie: „Nevăzând Tațian că exorisiunea: „să fie“, nu arată întotdeauna dorința ci adesea și poruncă, a nutrit gânduri impioase despre Dumnezeu. El a zis: „să fie lumină“ (Gn I, 3) mai mult ca unul ce și-a exprimat dorința în rugăciune, decât ca acela care ar fi poruncit „să fie lumină“, fiindcă — după cum zice acela — Tațian — rugăcând ca un nelegiuit. — Dumnezeu era în întuneric“ (cf. I. I. Popescu-Piscu, o. c. p. 133).

În ceea ce privește creșterea lumii, Tațian învăță că Logosul, născut din Tatăl, a făcut lumea, creându-i materia creată tot de către Tatăl.

După facerea lumii, Logosul crează îngerii.

Tot Logosul, spirit născut din Tatăl și rațiune din puterea rațională, în felul Tatălui care l-a născut, a făcut pe om, imaginea nemuririi, pentruca, după cum nestrăduirea este în Dumnezeu, tot astfel și omul, având părtașie cu Dumnezeu, să aibă și nemurirea (idem).

Tațian distinge două feluri de spirite: unul numit suflet, iar celalalt, mai presus de suflet, chipul și asemănarea lui Dumnezeu în om, aparținând, și

unul și altul, primilor oameni, ca pe de o parte să fie materiali, iar pe de alta, mai presus de materie.

Omul n'a fost făcut pentru a muri ci moare din propria sa vină, pierzându-și libertatea voinții, devenind din liber, sclav și vânzându-se din cauza păcatului. Nimic n'a fost făcut rău de către Dumnezeu. Răul l-a adus omul prin cădere.

Cei dintâi au căzut îngerii, începând cu primul creat, care prin acest fapt, era mai inteligent și s'a socotit pe sine drept Dumnezeu, iar omul, urmându-l, s'a depărtat dela el spiritul cel preaputernic, asemenea cu Dumnezeu, încât a rămas numai ca scânteia divină, deci un simplu muritor.

Îngerii căzuți — demonii — cari — după Tațian, — nu sunt altceva decât zeii păgâni, — au fost strămutați din locuința lor, iar cei dintâi oameni, alungați din „hotare“, adică din lumea cea mai presus de cer, unde nu sunt schimbări de anotimpuri aducătoare de boale, ci strălucirea inaccesibilă oamenilor de pe pământ, adică din lumile superioare.

În ceea ce privește mântuirea primului om căzut în păcat, Tațian, bazându-se pe cuvintele apostolului (I Cor XV, 22): „Fiindcă toți murim în Adam“, e de părere că nu se mai poate mântui, atrăgându-și prin această nouă învățătură greșită, desaprobarea Sfinților Părinți Irineu și Epifaniu.

Mai departe, el nu ține seama de porunca divină dată protopărinților: „Creșteți și vă înmulțiți“ (Gn. I, 28), și consideră căsătoria drept o operă a diavolului, realizată prin „împletirea cărnii cu stricăciunea“.

O altă inovație în contradicție cu învățătura Vechiului Testament, este cea referitoare la eoni. El vorbește de un Demiurgos, arătând lucrarea acestuia în termenii filosofiei platonice; admite răspândirea spiritului inferior în materie și combate pe a celui dumnezeesc, făcând uz de terminologia stoică (Tațian Asirianul: Cuvânt către Greci p. 56, în trad. lui I. I. Popescu-Piscu).

Hieronym (Adversus Iovinian 1, 3), arată cum Tațian, interpretând greșit pe Amos (II, 12), făurește eresia encratică sau hidroparastatică, învățând că vinul nu trebuie băut, fiindcă prin Lege s'a poruncit ca Nazireii să nu bea vin.

Tațian n'a fost un dușman al Vechiului Testament, din contră, el însuși mărturisește că s'a convertit cetind Legea Veche: „Pe când meditam eu asupra binelui, s'a întâmplat să-mi cadă în mână niște scrieri barbare — Scrierile Vechiului Testament — mai vechi decât doctrinele Grecilor și mai divine, în comparație cu rătăcirile lor; s'a întâmplat ca ele să mă convingă prin modestia stilului, naturalul autorilor, înălțarea ușor de înțeles a creației lumii, prezicerea viitorului, superioritatea perceptelor și unitatea de conducere peste întreaga existență — monoteismul. — Sufletul meu primind învățătura dela Dumnezeu, am înțeles că scrierile Grecilor duc

la osândă, iar celelalte ridică robia din lume și ne scapă de mulțimea stăpânilor și de mii de tiranii — demoni; — ele ne dau, nu ceea ce n'am primit, ci ceea ce primind, rătăcirea ne-a împiedecat să păstrăm" (o. c. p. 110—111).

După cum reese din propria sa mărturisire, El n'a contestat niciodată inspirația divină a Vechiului Testament, dincontră, în afară de primă ieșire, când nu recunoaște identitatea între Dumnezeu creștin și acel Iahve, când nu este pe teren dogmatic, unde dorința lui nesăbuită de a se depăși, l-a făcut să vadă lucrurile astfel de cum se prezintă, descoperind și chiar inventând lucruri obscure, acolo unde nu erau și pe care a căutat să le explice, căzând în erezie, Tațian, n'are atitudine deadreptul ostilă față de Vechiul Testament, în întregimea lui.

Pentru lămurirea acestor locuri pseudo-obscure, Tațian, a scris o „Carte de Probleme“, concepută și redactată în locul „Sillogismelor“ lui Apelles ucenicul lui Marcian, primul critic negativist al Pentateuhului: „Voind el — Tațian — să arate ceea ce este nelămurit și ascuns în Dumnezeieștile Scripturi“, după cum mărturisește discipolul său Rhodon, care îl combate în a sa: „Deslegările problemelor lui Tațian“.

ILIE GH. CRIȘAN

Despre ce să predicăm?

Duminea a 24-a după Rasalii despre: SCARA CREDINȚEI.

Felul cum se roagă unii și alții, ne arată o scară a credinței. Unii bat mătinii adânci de ating pământul și cu fruntea. Alții ingenunchiază vreme îndelungată. Iar și alții stau drepti la rugăciune. Fiecare după firea sa și după treapta la care a ajuns cu credința. Așa era și în zilele petrecerii pe pământ a lui Iisus Hristos. Un leproș se ruga ca Iisus să vrea numai și l va putea vindeca (Luca 5, 12) Sutașul cerea să zică numai cu cuvântul și servitorul i se va face sănătos (Matei 8, 8). Iair, mai marele sinagogii dorea ca Iisus să intre în casa lui ca să-i tămăduiască fiica prin punerea mâinii (Matei 9, 18). Femeia bolnavă, despre care vorbește Evanghelia de azi avea iarăș un alt fel de credință: *Apropiindu-se pe dinapoi, s'a atins de poala hainei lui (Iisus) și îndată s'a oprit curgerea sângelui ei* (Luca 8, 44). S'a frământat ea vreme îndelungată, până a ajuns să-și zică: Numai de mă voi atinge de haina lui, măcar de hainele lui de mă voi atinge, mă voi vindeca (Matei 9, 21; Larcu 5, 28).

După lege femeia, bolnavă de doisprezece ani, era necurată și tot ce atinge ea și toți care se atingeau de ea, erau necurații (Leviticul 15,

25-27). Ea ar fi trebuit să stea departe ca altădată cei zoce leproși. Biștei femei însă i-ar fi fost rușine de boala sa și n'ar fi vrut s'o știe și mulțimea cea mare de oameni. A venit din altă parte, anume din părțile Cezareii lui Filip și era păgână. A auzit despre Hristos și a venit cunădejdea, că dacă n'au putut doftorii de atunci, va putea Iisus să o vindece. A nimerit un moment când poporul se îmbulzea în număr mare în preajma Mântuitorului. Cum să spun, cum să-l rog, cum să mă atingă sau să-l ating; măcar de hainele lui, de marginea hainei, sau de unu din găitanele dela cele patru colțuri ale veșmântului lui (Numeriile 15, 38-39).

Unii din tâlcuitoarii sfintei Evanghelii o judecă destul de aspru, spunând că ar fi vrut să înșele și mulțimea adunată și pe Iisus, cașicând ar fi vrut să-și fure tămăduirea. Din cuvintele celor trei sfinți evangheliști, care scriu despre această vindecare, noi înțelegem numai că ar fi vrut să-și tainuiască boala în fața mulțimei. Mai ales înțelegem că avea o credință copilărească: tare și curată, dar nu după măsura celor vârstnici, ci după măsura copiilor.

Credința are o măsură, are trepte. Despre aceleș lucru credem într'un fel în copilărie, în alt fel în tinerețe și iarăș în alt fel la adânci bătrânețe. Sfântul apostol Pavel scrie că cele nevăzute ale lui Dumnezeu se văd dela zidirea lumii, înțelegându-se din fapte (Romani 1, 24). Un oarecare învățat avea de gând să și crească fiul fără credință. L-a ferit și de copii și de cărțile din care ar fi putut cunoaște credința. Iatr'o vară l-a dus în excursie între munți. La zevărsatul zorilor din ziua următoare l-a deșteptat și au grăbit să vadă răsăritul soarelui. Copilul a ingenunchiat și s'a aplecat ca la o închinăciune. Ce faci? întrebă tatăl. Mă închin; e așa de frumos, așa de puternic și așa de plăcut, că trebuie să fie Dumnezeu. Nu, dragul meu, nu e Dumnezeu. Dar ce este? O, Soarele e, cum să-ți spun să mă înșelegi, soarele e un lucru pe care, zi nali, că l-a făcut Dumnezeu. Și aceasta este o credință.

În adevăr, natura cu frumusețile sale, cu soarele, luna, stelele, cu florile, arborii, munții și văile, este o haină a lui Dumnezeu, care se îmbracă în lumină cum am îmbrăca noi o haină (Ssalm 103, 2). Și aceasta este o credință.

Când am vedea lucrurile în lumina învățăturilor date de Hristos Domnul, am fi pe o treaptă foarte înaltă în scara credinței. Am avea credința luminată. Nicodim, care era învățator al legii, deci învăța și pe alții, a stat într'o noapte de vorbă cu Iisus. Mereu era silit să întrebe: Cum poate fi aceasta, cum pot să fie acestea? (Ioan

3, 9). După acea noapte Nicodim se putea socoti cu o credință luminată, în vinerea mare însă a înțeles pe deplin simbolul șarpelui de aramă și a înțeles tot atunci, că adevărata credință și a arătat-o când a venit cu Iosif din Arimateia la cruce și când a îmbrățișat prea curatul trup al lui Iisus Hristos ca să-l ia de pe cruce și să-l pună în mormânt.

Nu avem dreptul să judecăm pe cei care ar arăta o credință copilărească. Scara credinței e numai o închipuire a minții omenești și numai închipuirea aceasta ne face să ni se pară că o credință copilărească ar fi pe o treaptă mai jos decât o credință luminată. Credința lui Nicodim a fost luminată. Desăvârșită și curată s'a făcut numai când el a cuprins în brațe trupul Domnului, dar atunci ce deosebire mai era între credința lui și între credința femeii care a atins în ascuns haina Mântuitorului?

Hristos Domnul pentru aceasta a și venit în lume ca om și a petrecut cu oamenii, ca noi oricum am fi, să ne putem apropia de el și să-l atingem. Pentru aceasta ne-a lăsat în sfânta Cuminecătură însuș Trupul și Sângele său, ca noi oricând să-l putem atinge. Pentru aceasta ne sfințește de exemplu și apa, ca oricând să ne putem sfinși în chip văzut și simțit.

Credința luminată a celor ca Nicodim poate să fie sclipitoare, să cunoască din fir în păr toate poruncile și toate sfaturile, să știe tâlcui dogmele și învățăturile. Mântuitoare însă nu va fi credința nicodimi-or până nu va fi și copilărească. Copii care au alergat cu mamele lor să meargă să vadă și să atingă pe Hristos Domnul au fost primiți, au fost binecuvântați, au fost îmbrățișați de Domnul care e zis: Lăsați copiii să vie la mine.

E trebuință să ne câștigăm credința cea luminată prin cetirea cărților bune, cum ar fi catehismul sau dogmatica. Să nu uităm însă, să alergăm la Hristos în genunchi, cu mătâni și să-l atingem ca femeia din mulțimea ce se imbulzea, sau ca pruncii veniți cu mamele lor, mai ales cuprinzându-l în sufletul și cu trupul în sfânta Cuminecătură. Atunci ne va îmbrățișa și el pe noi, ca pe copiii de demult și ne va zice ca femeii: Indrăzniți fiilor, îndrăzniți fiicelor, credința voastră copilărească v'a mântuit.

MUNTELE CEL NETAIAT

Una din preînchipuirile Vechiului Testament despre Preacurata Născătoare de Dumnezeu este muntele cel netaiat. În cartea sfântului proroc Daniil se spune că Nabucodonosor a avut un vis, care l-a turburat, dar de care nu-și mai aducea aminte. Tâlcuitorii de visuri chemați la împăra-

tul să i găsească visul și să i-l tâlcuiască s'au frământat în zadar. Împăratul a dat poruncă să fie toți uciși și casele lor să fie prefăcute în cenușă. Auzind Daniil despre aceasta, s'a rugat și Dumnezeu i-a dat să descopere visul și tâlcuirea, și gândurile împăratului din seara dinainte de visul turburător. A cerut să fie dus înaintea împăratului și acolo Daniil a spus; Că seara înainte de vis împăratul se gândea la slava împărăției ce vor urma după el. Visul i-a arătat soarta împărăției și a celor următoare. Iar visul a fost așa. Împăratul privea și a văzut un chip mare, cu înfățișare groznică, ca un om foarte mare cu capul de aur, pieptul și brațele de argint, pânțele și coapsele de aramă, pulpele de fier, picioarele parte de fier și parte de lut.

Atunci de undeva dintr'un munte s'a deslipit o piatră, fără ajutorul vreunei mâini, s'a prăvălit și s'a izbit în chipul cel mare. Fierul, lutul, arama, argintul și aurul s'au făcut ca pleava din arie; vântul le-a luat de n'a mai rămas nici urmă din ele, iar piatra care a sfărmat chipul, s'a făcut un munte mare de a umplut tot pământul.

Daniil a tâlcuit visul așa. Tu, împărate ești împăratul împăraților, peste toți fiii oamenilor de pe pământ, peste fiarele câmpului și peste păsările cerului. Tu esti capul de aur. După tine se va ridica o altă împărăție mai neînsemnată, apoi a treia ca de aramă, a patra ca de fier care sfarmă tot ce i vine în cale și a cincea amestecată, ca tăria fierului amestecat cu lutul sfărâmicios.

Piatra care a lovit și a sfărmat chipul înseamnă că se ridica o împărăție, nu dela oameni, ci dela Dumnezeu, care va sfărma toate celelalte împărății și ea va dăinui veșnic. Împărăția ca de aur a fost cea a lui Nabucodonosor, precum a spus prorocul Daniil.

Sunt tâlcuitori ai Sfintei Scripturi cari se încumetă să tâlcuiască visul și cât nu l-a tâlcuit sfântul proroc Daniil. Aceștia spun că împărăția a doua ar fi a Medo-Persilor, a treia a lui Alexandru cel Mare al Macedoniei, a patra a Romanilor, iar a cincea ar fi împărățiile ivite după năvălirea barbarilor în Europa și din amestecarea lor cu vechile împărății din Europa.

O astfel de tâlcuire poate să fie ispititoare, dar poate să dea și greș.

Din cuvintele Sfintei Scripturi noi găsim, că Dumnezeu dă putere pe pământ cui vrea precum este scris: Eu am făcut pământul și pe om și dobitoacele de pe fața pământului cu puterea mea cea mare și cu brațul meu cel puternic și l-am dat cui am vrut. (Ieremia 27, 5). În felul acesta au fost împărății cari în slava lor cea mare nu s'au putut stăpâni și li s'a suit slava în

cap. Nabucodonosor n'a fost peste tot pământul, dar așa îi plăcea lui să creadă și să i se spună, fiindcă slava i s'a suit în cap.

Împărății ca ale lui au mai fost. Lumea a văzut adevărat istoria unor împărății, cari credeau că toate le pot cuprinde, toate le pot stăpâni. Dumnezeu îi pune sau îi lasă pe unii ca aceștia să fie spre pedepsirea fărădelegilor, dar când și ei săvârșesc fărădelegi, îi sfarmă. Căci Dumnezeu dă pământul cui vrea să-l dea.

O asemănare cu aurul, argintul, arama, fierul și lutul au și împărățiile, dar și singuraticii. Când mintea ta e stăpânită de mândrie, de nu mai vezi nici mai bun, nici mai tare, sau mai înțelegător decât tine, înseamnă că ești cu capul de aur, ca chipul din visul lui Nabucodonosor. Când inima dă pieptul tău nu cuvoaște altă iubire afară de iubirea banului, pieptul și brațele tale se prefac în argint. Când nu-ți pot stăpâni pofta de mâncare și ești gata să crâmpoțești totul cașicând ai avea stomacul de aramă, gădește-te la pantecele de aramă al chipului din visul turburător. Când ești gata să strivești pe cel mai slab, să calci în picioare tot ce ți se pune în cale, adu-ți aminte de fierul chipului. Nu uita că toate: și aurul și argintul, arama, fierul și lutul se vor sfărma, căci însuși Dumnezeu le va strica (1 Corinteni 6, 13).

Piatra cea netăiată de mână închipuie împărăția lui Hristos, precum a zis psalmistul: Fiul meu ești tu, eu astăzi te am născut. Cere dela mine și-ți voi da neamurile de moștenire și marginile pământului în stăpânirea ta (Psalm 2, 6-7). Sau precum zicea un alt proroc: În ziua aceea, zice Domnul, voi aduna laolaltă pe... cei chinuți... și din cei ce au fost împovărați voi face un neam puternic și Domnul va împărăți peste ei: de acum și până în veac (Miheia 4, 6-7).

De aci e lesne să găsim ce închipuia în visul lui Nabucodonosor muntele cel netăiat din care s'a desprins piatra. La Bunavestire îngerul Gavriil a zis către Preacurata: Iată vei naște fiu și vei chema numele lui Iisus. Acesta va împărăți și împărăția lui nu va avea sfârșit (Luca 1, 31-33).

Având în vedere aceste cuvinte ale Sfintei Scripturi și altele asemenea acestora. Sfinții Părinți au rânduit ca tot mereu să ni se amintească adevărul cuprins în cântarea ce zice: Hristos piatra cea netăiată de mână, cea din marginea unghiului, din tine, muntele cel netăiat, Fecioară, s'a tăiat (Cântarea a 9 a în mai multe zile de peste an).

Dacă împărăția lui Dumnezeu, precum a zis Mântuitorul, nu vine pe văzute, nici nu vor zice: Iată, este aici sau acolo, căci iată, împărăția lui

Dumnezeu este înăuntrul vostru (Luca 17, 20-21) și dacă tâlcuirea unora cu numirea împărățiilor poate fi înșelătoare, adevărul este, că împărățiile lumesti pot fi în singuratici și în popoare întregi în dorul de slavă, în iubirea de argint, în nesăbuita poftă de mâncare și în pornirea spre distrugere, cașicând toți am avea cap de aur, piept și brațe de argint, pantece de aramă, picioare de fier.

Dar atunci este limpede și adevărat că toate aceste păcate nu pot să fie sfărmate decât prin smerenie, prin îndestularea cu puțin, prin înfrânarea pornirii destructive. Și aci nu avem exemplu mai frumos și mai întăritor decât pe Preacurata Maica Domnului, crescută în sărăcie, hrănită cu cuvântul lui Dumnezeu la sânul Bisericii, așa cum se desprinde acest adevăr din cuvintele ei către înger, precum este scris: Iată roaba Domnului sunt. Fie mie după cuvântul tău (Luca 1, 38).

Când veți vedea ici sau colo ridicându-se împărății peste împărății, de aur, de argint, de aramă, de fier sau de fier amestecat cu lut, când veți înțelege că în voi înșivă se ridică împărățiile măririilor deșarte, a iubirii de argint, a poftii nesăbuite după mâncare sau a pornirii spre distrugere, — aduceți-vă aminte de roaba lui Dumnezeu care a născut pe Împărațul a căruia împărăție nu va avea sfârșit. Încecați să-i urmați exemplul în smerenie. Căreți ajutorul și mijlocul ei cântând: Hristos piatra cea netăiată de mână, cea din marginea unghiului, din tine muntele cel netăiat, Fecioară s'a tăiat.. Pentru aceasta veselindu-ne, pe tine de Dumnezeu Născătoare te slăvim.

F. C.

Informațiuni

■ **Misiuni religioase la Târnova.** Sâmbătă și Duminecă 25-26 Octomvrie a. c. au avut loc la Târnova misiuni religioase, cari prin entuziasmul religios și numărul impresionant al credincioșilor cari au participat la desfășurarea lor, au atins adevărate culmi de manifestare ortodoxă.

Misiunile au început prin slujirea Vecerniei, la finea căreia preotul D. Tudor a predicat copiilor de școală primară. Au urmat spovedanii și slujirea mai multor cununii.

Seara s'a slujit Utrenia Duminecii, la finea căreia a predicat preotul I. Ungureanu.

Duminecă dimineața la orele 8 jum. a. c. a început sf. Liturghie slujită de următorul sobor: Prot. Dr. Il. V. Felea, preoții: N. Băru, S. Sasu, E. Bența, D. Tudor, I. Ungureanu și Octavian Roșu-Chieri, răspunsurile liturgice fiind date de corul bărbătesc din Tauț, condus de preotul D. Vlădăreanu și corul mixt

din Târnova, condus de cântărețul Gh. Neamțu. La priceasnă a predicat Părintele Rector Dr. Il. V. Felea: Despre Biserică, după care credincioșii spovediți s'au împărțășit cu Dumnezeiescul Trup și Sânge.

La finea sf. Liturghii a urmat „Drumul Crucii“, la a cărei desfășurare a luat parte aproape întreg satul. Meditațiile au fost rostite de Prot. Dr. Il. V. Felea și preoții I. Ungureanu și D. Tudor. Cele 14 popasuri au început din fața bisericii și s'au terminat în cimitirul satului, unde s'a slujit un parastas pentru toți morții parohiei. A fost cea dintâi înfăptuire de Eparhie a gândului P. S. Sale Părintelui Episcop Andrei, împărțășit misionarilor tractuali în săptămâna de retragere dela Mănăstirea Hodoș-Bodrog.

După amiazi s'a slujit Vecernia, la finea căreia s'a ținut Școala de Duminecă. În cadrul programului a cântat corul bărbătesc din Tauți, elevii școlii primare au declamat mai multe poezii și au cuvântat: Prot. Dr. Il. V. Felea, preoții: I. Ungureanu, D. Tudor și diaconul A. Tripon. La sfârșit preotul E. Bența a mulțumit ostenitorilor și credincioșilor pentru participarea lor entusiastă la aceste misiuni.

Meritul organizării și reușita acestor misiuni revine celor doi preoți locali, E. Bența și S. Sasu, cari umăr la umăr și într'o înțelegere frățească își implinesc cu sârg chemarea lor.

■ **Congresul Național bisericesc** a fost convocat pe ziua de 10 Noemvrie a. c. pentru a alege titulari în cele 7 eparhii vacante din întreaga Țară.

■ **Conferința catehetică a preoților din protopopiatul Arad** s'a ținut în ziua de 30 Octombrie a. c. în parohia Andrei-Șaguna sub președinția I. P. C. Icon. Stavr. Florea Codreanu. La orele 8 $\frac{1}{2}$ a. m. preotul P. Bogdan-Arad a slujit în sf. biserică „Chemarea Sf. Duh“, la finea căreia a predicat copiilor de școală primară. A urmat apoi lecția practică ținută elevilor din cl. IV-VII de către preotul locului I. Pantof. La finea lecției s'a făcut critica, după care misionarul tractual M. Morgovan a citit un referat în legătură cu săptămâna de retragere dela Mănăstirea Hodoș-Bodrog și s'a discutat problema intensificării misiunilor religioase pentru popor, insistându-se în deosebi asupra colportajului religios.

După aceasta a urmat vizitarea tuturor credincioșilor din parohie.

La orele 3 p. m. în localul școlii primare ședința s'a redeschis, citindu-se tema teoretică: „Necesitatea religiei în viața socială“, de către preoții Al. Budai și P. Dabu. Au urmat discuții, după cari Părintele Protopop tractual a mulțumit credincioșilor cari erau de față pentru ospitalitate și preoților pentru osteneală și participare activă la desfășurarea programului.

A apărut!

A apărut!

Preotul și Sfatul de împăciuire

de

Pr. MIRCEA MUNTEANU
Diecezana—Arad.

Nr. 3398/1947

Comunicat

Facem cunoscut P. C. Preoți că Sf. Patriarhie a pus la dispoziție o carte „O călătorie istorică“ (vizita I. P. Sf. Nicodim, Patriarhul României, la Moscova) editată de Pr. I. Vască, la prețul recalcultat în lei 150 exemplarul.

Recomandăm acest volum pentru augmentarea bibliotecilor parohiale.

Arad, la 20 Octombrie 1947

† ANDREI
Episcop.

Io. Stavr. Caius Turicu
consilier referent eparhial.

Nr. 2855/1947

Concurse

Se publică concurs repetit, din oficiu, cu termen de 15 zile, pentru îndeplinirea prin numire a parohiei de clasa a II a IGNEȘTI, protopopiatul Buteni.

VENITE:

1. Sesiunea parohială 16 jug. cad.
2. Folosința casei parohiale cu grădină.
3. Stolele și birul legal.
4. Salarul dela Stat.

Cererile de concurs, însoțite de actele necesare, și un scurt memoriu despre activitatea și datele personale, se vor înainta Consiliului Eparhial ort. rom. din Arad.

Preotul numit va achita din al său toate impozitele după beneficiul preoțesc.

Arad din ședința Consiliului Eparhial dela 2 Septembrie 1947. Consiliul Eparhial.

Nr. 3276/1947.

Se publică concurs din oficiu, cu termen de 15 zile, pentru îndeplinirea prin numire a parohiilor:

I. ROȘIA DE CRIȘ, protopopiatul Buteni.

VENITE:

1. Folosința sesiunii parohiale, 32 jugh. cad. cu drepturile de pășune și pădure, și 2 cănepiști.
2. Folosința casei parohiale și a grădinei.
3. Stolele legale.
4. Salarul dela Stat.

Parohia este de clasa a II-a.

II. PAULIAN, protopopiatul Buteni.

VENITE:

1. Folosința secției parohiale, în extensiunea ei de azi de circa 18 jugh. cu drepturile de pășune și pădure.
2. Folosința casei parohiale și a grădinei.
3. Stolele legale.
4. Salarul dela Stat.

Parohia este de clasa a II-a.

Cererile de concurs, însoțite de actele necesare, și un scurt memoriu despre activitate și datele personale, se vor înainta Consiliului Eparhial ort. român din Arad.

Preoții numiți, vor plăti din al lor toate impozitele după beneficiul preoțesc.

Arad din ședința Consiliului Eparhial dela 21 Octombrie 1947.

† ANDREI,
Episcop.

Traian Cibian
consilier referent eparhial